

ROVINA FONETICKO-FONOLOGICKÁ

JEDNÁ SE O VÝBĚR ZE SNÍMKŮ, DALŠÍ INFORMACE VČETNĚ ZDROJŮ BYLY PŘEDÁNY V SEMINÁŘI

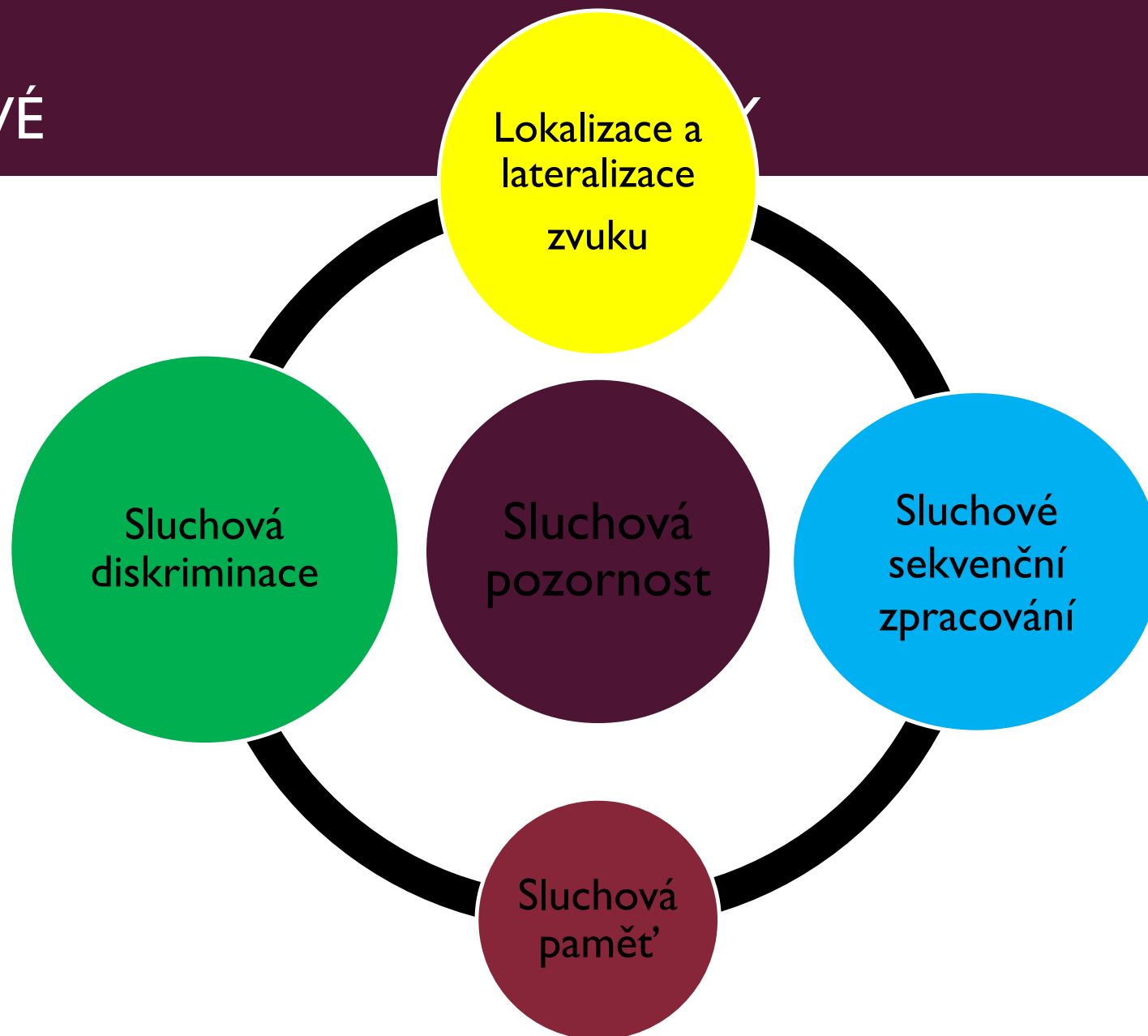
BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. (2007). DIAGNOSTIKA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU. BRNO: C-PRESS.

DVOŘÁK, J. (2003). VÝVOJOVÁ FONOLOGICKÁ PORUCHA. ŽĎÁR N. SÁZAVOU: LOGOPAEDIA CLINICA.

LECHTA, V. (1990). LOGOPEDICKÉ REPETITORIUM. BRATISLAVA: SPN.

MIKULAJOVÁ, M. A KOL. (2016). TRÉNINK JAZYKOVÝCH SCHOPNOSTÍ PODLE D. B. ELKONINA (PŘEDGRAFÉMOVÁ A GRAFÉMOVÁ ETAPA). PRAHA: CENTRUM ROZUM.

SLUCHOVÉ

DALŠÍ DŮLEŽITÉ SLUCHOVÉ VÝKONY

- Sluchová soudržnost
- Poznání sluchových vzorů
- Časové aspekty naslouchání
- Sluchová figura a pozadí
- Sluchová výkonnost při zhoršených/změněných akustických signálech

DALŠÍ DŮLEŽITÉ SLUCHOVÉ VÝKONY

- **sluchová pozornost**
- stmeluje předchozí dovednosti sluchového zpracování dohromady

-
- **sluchová soudržnost**
  - schopnost komplikovanější konverzace
  - rozumění vtipům, hádankám
  - schopnost odvozování a tvoření závěrů, abstrakce

-
- **poznání sluchových vzorů**
  - vztahuje se ke schopnosti rozeznat určité akustické vzory
  - umožňuje identifikaci zdrojů zvuku – motor auta, štěkot psa..

DALŠÍ DŮLEŽITÉ SLUCHOVÉ VÝKONY

- **časové aspekty naslouchání**

- schopnost integrovat sekvenci hlásek do slov nebo jiných smysluplných kombinací a vnímat hlásky jako samostatné jednotky, jestliže následují rychle za sebou
- schopnost vnímat, srovnávat, izolovat hlásky ze slov

-
- **sluchová figura a pozadí**
  - sluchová výkonnost klesá *při současných konkurenčních akustických signálech*
  - vztahuje se ke schopnosti vnímat řeč nebo jiné zvuky x konkurenční zvukový signál
  - schopnost inhibovat zvuky pozadí

DŮLEŽITÉ

- Uvedené oblasti se navzájem prolínají
- Vzájemná podpora jednotlivých složek
- Záměrné naslouchání

SKLADBA OBLASTÍ – SLEDOVÁNÍ/ROZVOJ

■ **Naslouchání**

- lokalizace zvuku (3)
- rozlišení předmětů dle zvuku (3-4)
- určení písně dle melodie (4)
- naslouchání krátkému příběhu, pohádce (4)

SKLADBA OBLASTÍ – SLEDOVÁNÍ/ROZVOJ

- **Sluchové rozlišování (diferenciace)**

- rozlišení slova s vizuálním podnětem
- rozlišení slova bez vizuálního podnětu

- změna hlásky
- změna samohlásky
- změna znělé/neznělé hlásky
- změna sykavek
- změna délky
- změna měkčení
- bezvýznamové slabiky

SKLADBA OBLASTÍ SLEDOVÁNÍ/ROZVOJ

- **Sluchová analýza a syntéza**
  - rozdělení slova na slabiky (4)
  - rozpočítadlo (4)
  - výběr rýmujících se slov (4,5-5)
  - určení, zda se 2 slova rýmují (4,5-5)
  - určení počtu slabik (5)

SKLADBA OBLASTÍ SLEDOVÁNÍ/ROZVOJ

■ Pokračování – analýza a syntéza

- iniciační hláska slova (5)
- určení slov začínajících danou hláskou (5-5,5)
- určení poslední hlásky ve slově (5,5-6)
- slovní fotbal (6-7)

SKLADBA OBLASTÍ SLEDOVÁNÍ/ROZVOJ

■ Pokračování – analýza a syntéza

- určení poslední samohlásky ve slově (6-7)
- určení, zda slovo danou hlásku obsahuje(6-7)
- tvorba slov z daných hlásek (6-7)
- analýza jednoslabičných slov na hlásky (6-7)
- analýza a syntéza dvouslabičného slova (7)

SKLADBA OBLASTÍ SLEDOVÁNÍ/ROZVOJ

- **Vnímání rytmu**

- Rytmická struktura (dle složitosti)
  - určí, zda jsou shodné (4)
- Nápodoba rytmu (dle složitosti) – 5-6 let
- Záznam rytmičké struktury (5,5-6)

SKLADBA OBLASTÍ – SLEDOVÁNÍ/ROZVOJ

- **Sluchová paměť**
  - opakování vět
  - opakování slov
- Tříleté dítě – zopakování věty o 3 slovech
- Čtyřleté dítě – zopakování věty o 4 slovech
- Pětileté dítě – zopakování věty o 5 slovech
- Šestileté dítě – delší větný celek

- Zopakování nesouvisejících slov (- I)

MOŽNOSTI ROZVOJE DANÝCH OBLASTÍ

MOŽNOSTI ROZVOJE – 3-4 LETÉ DÍTĚ

- Naslouchání pohádek a příběhů
- Lokalizace zvuků
- Poznávání záměrně vydávaných zvuků
- Naslouchání „tichu“
- Poznání písně dle melodie
- Zpěv s dítětem
- Rozpočítadlo ve spolupráci s dospělým
- Rytmizace
- Předání krátkého vzkazu

MOŽNOSTI ROZVOJE 4-5 LET

- Naslouchání delších pohádek a příběhů
- Učení se básniček a písniček
- Lokalizace zvuku
- Hledání ozvučeného předmětu
- Naslouchání a rozlišování zvuků z okolí
- Poznávání hudebních nástrojů
- Poznávání počtu zvuků
- Poznávání počtu slov ve větě
- Rozpočítadla

MOŽNOSTI ROZVOJE 4-5 LET

- Rozkládání slov na slabiky, vytleskání
- Hledání slov podle počáteční slabiky (s opisem)
- Hledání a vymýšlení rýmů
- Rozlišování slov
- Určování délky zvuků (dlouhý/krátký)
- Určování rytmických struktur

MOŽNOSTI ROZVOJE 5-6 LET

- **Sluchová diferenciacie**
- Poznávaní hlasů kamarádů
- Poznávaní zvuků z vyrobených chrastidel
- Zvukové pexeso
- Poznávaní zvuků hudebních nástrojů
- Poznávaní počtu zvuků
- Hra na tichou poštu
- Odlišování shodných a neshodných slov – (zob x zub) – tvorba vět

MOŽNOSTI ROZVOJE 5-6 LET

- **Sluchová analýza a syntéza**
- Vyhledávání a tvorba rýmů
- Určení počtu slov ve větě
- Hledání slov s totožným počtem slabik
- Hledání delších a kratších slov - (krab x krabice) – odlišení slova a pojmu
- Slovní kopaná (poslední slabika)
- Hledání slov podle počáteční hlásky – s příběhem 😊

MOŽNOSTI ROZVOJE 5-6LET

- **Sluchová analýza a syntéza – pokračování**
- Určení počáteční hlásky
- Kolik najdeš slov na tuto hlásku?
- Skládání a rozkládání krátkých slov („robotická řeč“)

MOŽNOSTI ROZVOJE 5-6 LET

- **Sluchová figura a pozadí**
- Písmeno P tě vzbudí...
- Tleskni, uslyšíš-li dané slovo
- Vyhledávání slova ve čteném příběhu
- Všechno lítá, co má peří...
- Tleskni, uslyšíš-li danou slabiku – těžké!

MOŽNOSTI ROZVOJE 5-6 LET

- **Sluchová paměť**
- Učení se básničkám a písničkám
- Hry s postupným rozšiřováním slovní řady
- *Až pojedu na severní pól, vezmu si s sebou...*
- Rozvíjení vět
- Vyhledávání obrázků se slovy, které dítě slyšelo
- Opakování řady slov, vět
- Předání informace
- Plnění instrukcí

MOŽNOSTI ROZVOJE 5-6 LET

- **Rozvoj vnímání a reprodukce rytmu**
- Rytmická cvičení, hra na hudební nástroje
- Určování a záznam rytmičké struktury

K ORIENTAČNÍ ANALÝZE FFR

STĚŽEJNÍ DIAGNOSTICKÉ NÁSTROJE

- Rozhovor
- Samostatné vyprávění a komentář (i s vizuální oporou)
- Soubory slov, texty písniček, básničky
- Specifické soubory slov – struktura a obtížnost dle jednotlivých kategorií hlásek
- Soubory slov – specifické asimilace a artikulační neobratnost
- Soubory slov – rezonanční vyváženost

ROVINA FONETICKO-FONOLOGICKÁ

- Hodnocení projevu
- Srozumitelnost
- Plynulost
- Práce s prozodickými prvky

KLIDOVÉ DÝCHÁNÍ

- Slyšitelnost
- Dýchání nosem
- Dýchání ústy
- Kombinace
- Příčiny dýchání ústy – možné komplikace

SPECIFIKA HLASOVÉHO PROJEVU

- Síla hlasu + emoční prožívání v zátěžové situaci
- Kvalita hlasu
- Hlasový začátek + zvládnutí prodloužené fonace (čas/stabilita)
- Rezonanční vyváženost

VYŠETŘENÍ OROMOTORIKY

- celkový výraz tváře
  - mimika
-
- Test izolovaných orálních pohybů
  - Test orálně-motorických sekvencí
  - Testovací pohyby mimického svalstva

TEST IZOLOVANÝCH ORÁLNÍCH POHYBŮ

- **Jazyk**
- Protruze – retrakce
- Laterální pohyb
- Dotknout se horního/spodního rtu uprostřed
- Olíznout rty

TEST IZOLOVANÝCH ORÁLNÍCH POHYBŮ

- Čelist
- Laterální pohyb
- Otevřít a zavřít ústa

- Zuby
- Cvaknout zuby
- Zakousnout se do spodního rtu

TEST IZOLOVANÝCH ORÁLNÍCH POHYBŮ

- **Rty**
- Protruze
- Úsměv – ukázat zuby
- Úsměv – bez ukázání zubů

- **Jiné**
- Nafouknutí líce – „pu“
- Zahvízdat
- Zakašlat (ne reflexní kašel)

TEST ORÁLNĚ-MOTORICKÝCH SEKVENCÍ

- 2 – jazyk – dotknout se horního rtu uprostřed; čelist (dolů/nahoru)
- 2 – zuby (1x cvaknout), rty (ukázat zuby)
- 3 – čelist (laterálně), zuby (zakousnout do spodního rtu), rty (ukázat zuby)
- 3 – jazyk (dotknout se spodního rtu uprostřed), rty (protruze), jazyk (olíznout rty)

TEST ORÁLNĚ-MOTORICKÝCH SEKVENCÍ

- 4- rty (ukázat zuby), zuby (zkousnout do spodního rtu), čelist (laterálně), jazyk (olíznout rty)
- 4 – líce (nafouknout – pu!), rty (protruze), čelist (nahoru/dolů), rty (protruze),

-
- 5 – zuby (cvaknout), rty (protruze), čelist (laterálně), zuby (zkousnout do spodního rtu), čelist (nahoru/dolů)
  - 5 - rty (protruze), jazyk (olíznout rty), zuby (cvaknout), líce (nafouknout – pu!), jazyk (dotknout se horního rtu uprostřed)

TESTOVACÍ POHYBY MIMICKÉHO SVALSTVA

- Sevření očních víček – normální/usilovné
- Svraštění čela
- Mračení
- Krčení nosu
- Úsměv
- Cenění zubů
- Střídání úsměvu a špulení

ROVINA FONETICKO-FONOLOGICKÁ

- **vyšetření výslovnosti hlásek**
- Subjektivní hodnocení srozumitelnosti řeči – nápadnost a frekvence obtíží
- Samohlásky/souhlásky

- Opakování slov
- Spontánní projev
- Recitace a zpěv

1 - 2,5r.

- p, b, m, a, u, i, e
- j, d, t, n, l - artikulační postavení se vyvíjí po třetím roce a je základem pro vývoj hlásky r

2,6-3,5r.

- au, ou, v, f, h, ch, k, g

3,6-4,5r.

- bě, pě, vě, mě, d', t', ň

4,5 - 5,5r.

- č, š, ž,

5,6 - 6,5r.

- c, s, z, r

6,6 - 7r.

- ř a diferenciacce ostrých (c, s, z) a tupých (č, š, ž)

A E I O U O U A U	Ť Ď Ň
P B M	L
F V	C
T	S
D	Z
N	Č
H	Š
CH	Ž
J	CSZxČŠŽ
K	R
G	Ř
BĚ PĚ VĚ MĚ	

SKLADBA TESTOVÉ BATERIE BTFS (SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, G., CARAVOLAS, M., 2013)

- ▶ **6 subtestů fonologického povědomí**
  - slabikování v pseudoslovech
  - rozpoznání hlásek v pseudoslovech
  - izolace hlásek v pseudoslovech
  - skládání hlásek
  - elize hlásek v pseudoslovech
  - prohazování slabik
- ▶ **2 subtesty rychlého jmenování**
- ▶ **1 subtest krátkodobé slovní paměti**
- ▶ **1 subtest slovní paměti a morfologicko-syntaktické roviny**

SUBTESTY FONOLOGICKÉHO POVĚDOMÍ

1. **slabikování v pseudoslovech**
2. **rozpoznání hlásek v pseudoslovech**
3. izolace hlásek v pseudoslovech
4. skládání hlásek
5. **elize hlásek v pseudoslovech**
6. **prohazování slabik**